

Başvuru Numarası : 2022/515
Toplantı Tarihi/Sayısı : 14.6.2022/12
Karar Numarası : 2022/370
Başvuran : N. T.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : -
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Akaryakıt fiyatlarının belirlenmesine esas kanuni hükümler ile fiyat belirleme yönteminin engelliler bakımından dolayı ayrımcılığa neden olduğu iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

2. Başvuran başvuru dilekçesinde; %50 oranında ortopedik engeli bulunduğunu, engelli bireylerin otomobil alımlarında Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) muafiyeti uygulandığını, ancak engelli bireyler için ruhsatlandırılmış araçlar için benzin, motorin ve LPG fiyatlarında ayırım yapılmadan herkes için aynı tarifenin uygulandığını, mevcut koşullarda akaryakıt fiyatlarının engelli bireylerin toplumsal hayata erişimini sınırladığını, Birleşmiş Milletler Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesinin 5 No.lu Genel Yorumu'na göre devletlerin piyasa koşullarının yarattığı olumsuz sonuçları ortadan kaldırmakla ilgili yükümlülük sahibi olduğunu, bu nedenle akaryakıt fiyatlarında engelliler için özel tarife uygulanması ve makul düzenleme yapılması gerektiğini, akaryakıt fiyatlarının belirlenmesine esas kanun hükümleri ile fiyat belirlenme yöntemlerinin sonuçları itibarıyla engelli bireyler bakımından dolayı ayrımcılığa neden olduğunu ileri sürerek, dolaylı ayrımcılığın tespit edilmesi ile dolaylı ayrımcılığın ortadan kaldırılması için gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Vergi ödevi" başlıklı 73'üncü maddesine göre: "(...) Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır. (...)"

4. Anayasa'nın "Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri" başlıklı 87'nci maddesi: "Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri, kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak; (...) " hükmünü içermektedir.

5. 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'nun "Fiyat oluşumu" başlıklı 10'uncu maddesi: "Petrol alım satımında fiyatlar en yakın erişilebilir dünya serbest piyasa koşullarına göre oluşur. Yerli ham petrol için, teslim yeri olan en yakın liman veya rafineride teşekkül eden "Piyasa Fiyatı" fiyat olarak kabul edilir. Bu piyasa fiyatı, (...) vergiler hariç fiilen uygulanan satış fiyatı olarak kabul edilir. (1)" şeklindedir.

6. Mezkûr Kanun'un "Petrol stokları" başlıklı 16'ncı maddesi: "(...) Ulusal petrol stoğunun tamamlayıcı kısmı rafinericiler tarafından tutulur ve tamamlayıcı kısmın edinilmesi nedeniyle oluşabilecek kaynak ihtiyacı, finansman giderleri ve bu kısım stokların depolama ve idame maliyeti, tüketici fiyatlarına ilâve

edilen (Kurul tarafından azami 10 ABD Dolar/ton'a kadar belirlenir.) ve rafinericilerin kullanımında kalan gelirler ile karşılanır. (...)” hükmünü haizdir.

7. 5307 sayılı Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Kanunu ve Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un "Fiyat oluşumu" başlıklı 10'uncu maddesinde: "LPG alım satımında fiyatlar, erişilebilir dünya serbest piyasa koşullarına göre oluşur. (...)" ifadesi yer almaktadır.

8. 4628 sayılı Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Kurulun petrol piyasası ile ilgili görevleri" 5/B maddesinin birinci fıkrasında: "Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu petrol piyasası ile ilgili olarak aşağıda belirtilen görevleri de yerine getirir: a) Petrol Piyasası Kanunu hükümlerini uygulamak, Piyasa faaliyetlerine ilişkin her türlü düzenlemeleri yapmak ve yürütülmesini sağlamak.(...)" hükmü yer almaktadır.

9. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesinde ayrımcılık yasağı: "(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır." şeklinde hükme bağlanmıştır.

10. Mezkûr Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesine göre: "(1) Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. (...) (9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir."

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar" başlıklı 40'inci maddesine göre: "(1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hakimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında işlemler başvurunun konusu olamaz."

12. Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesine göre: "(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği (...) yönlerinden incelenir. "

13. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi: "(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir." şeklindedir.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

14. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

15. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına

alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

16. Başvuran dilekçesinde, akaryakıt fiyatlarındaki ÖTV ve EPDK gelir payının herkese eşit bir şekilde uygulanmasının engelli bireyler bakımından dolayı ayrımcılığa neden olduğunu iddia etmektedir.

17. Başvuru konusu ile ilgili olarak Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) ... sayılı yazısında özetle, 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu ve 5307 sayılı Sıvılaştırılmış Petrol Gazları Piyasası Kanunu gereğince akaryakıt ve LPG alım satımında fiyatların, erişilebilir dünya serbest piyasa koşullarına göre oluştuğunu, akaryakıt ve LPG fiyatlarının, ham petrol fiyatındaki değişimlerden etkilenmekle birlikte, her bir ürünün fiyat teşekkülünün arz-talep mekanizmasına göre ayrı ayrı oluştuğunu, fiyatların oluşumuna etki eden birçok faktörün de bu süreçte rol oynadığını, akaryakıt ve LPG ürünlerinin kendi arz-talep koşullarının yanı sıra navlun bedeli, döviz kuru, ülkelerin mevzuatlarına göre gümrük vergileri, ÖTV ve KDV gibi diğer vergileme unsurları gibi unsurların yanında tarafların özel hukuk çerçevesinde aralarında kararlaştırdıkları unsurlar ile belirli bir zamandaki konjonktürel gelişmeler gibi birçok hususun fiyat oluşumuna etki edebildiğini, yurt içinde akaryakıt ve LPG bayi satış fiyatı oluşumunda temel olarak beş adet bileşen bulunduğunu, bunların; ürün fiyatı (Refineri çıkış fiyatı ya da ithalat fiyatı), toptancı marjı, gelir payı, dağıtıcı ve bayi marjı ve vergiler olduğunu (ÖTV ve KDV), 5015 sayılı Kanun'da tüketicilerin kullanıcı veya serbest kullanıcı olarak sınıflandırıldığını, özel sağlık durumunu haiz tüketici grupları için herhangi bir indirim mekanizması öngörülmediğini belirtmiştir.

18. EPDK'dan alınan yazı ile ilgili mevzuat bir arada değerlendirildiğinde, başvuru konusu akaryakıt fiyatlarına uygulanan ÖTV ve EPDK gelir payı uygulamasının, 5015 sayılı Kanun ve 4628 sayılı Kanun hükümlerinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

19. Anayasa'nın 73'üncü maddesinde vergi ve benzeri mali yükümlülüklerin ancak kanunla konulabileceği, değiştirilebileceği veya kaldırılabilirliği belirtilmektedir. Bu bağlamda akaryakıt fiyatlarına uygulanan vergi ve benzeri mali yükümlülüklerde engelli bireylere yönelik muafiyet tanınması için 5015 sayılı Kanun ve 4628 sayılı Kanun hükümlerinde düzenleme yapılması gerektiği değerlendirilmiştir. Kanun hükümlerinde yapılacak düzenleme, genel, sürekli, objektif ve kişisel olmayan işlem yapmak olup yasama yetkisinin kullanılması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın 87'nci maddesinde ise yasama yetkisinin münhasıran Türkiye Büyük Millet Meclisinin uhdesinde olduğu hükme bağlanmıştır.

20. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde, yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvuru konusu olamayacağı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te ise, yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin Kurumun görev alanına giremeyeceği düzenlenmiştir.

21. Başvuranın iddia ve talepleri yukarıda yer alan gerekçelerle birlikte incelendiğinde, talebin yasama yetkisi kapsamında olduğu, 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin dördüncü fıkrası ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'inci maddesi gereği Kurumumuza başvuru konusu teşkil etmeyecek işlemler arasında yer alan başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve bu nedenle başvurunun kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,
2. İlgisi nedeniyle Maliye Bakanlığı ve Enerji Piyasası Düzenleme Kurumuna gönderilmesine,
3. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
4. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 14.06.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ

Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ

Üye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ

Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ

Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN

Üye